การศึกษาความต้องการกำลังคนของสถานประกอบการเชิงสมรรถนะและเชิงพื้นที่

A STUDY OF WORKFORCE DEMAND IN ENTERPRISES BASED ON COMPETENCIES AND AREA BASED

สมชาย คงหนู [1],สงวน หอกคำ[2] และสุธี เสริมสุข[3]
Somchai kongnoo[1], Sanguan Hokkum[2] and Sutee Sermsuk[3]

วันที่รับบทความ 15 มกราคม 2569 แก้ไขบทความ 12 พฤษภาคม 2569 ตอบรับบทความ 22 มิถุนายน 2569

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องการศึกษาความต้องการกำลังคนของสถานประกอบการเชิงสมรรถนะและเชิงพื้นที่ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1)ศึกษาวิเคราะห์ความต้องการกำลังคนของสถานประกอบการ ด้านทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 2) ศึกษาวิเคราะห์ตำแหน่งงานที่สถานประกอบการต้องการตามกลุ่มอาชีพ 3) จัดทำข้อเสนอแนะ แนวทางในการผลิตและพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ

ผลการวิจัย พบว่า 1) ทักษะของกำลังคนที่สถานประกอบการต้องการสูงสุด ได้แก่ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการเรียนรู้อาชีพ และทักษะด้านความคิดอย่างมีวิจารณญาณตามลำดับ ส่วนด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่สถานประกอบการต้องการสูงสุด ได้แก่ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ความตรงต่อเวลา และความมีวินัย อดทนตามลำดับ

[1] สถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 3 ตำบลบึงพระ อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก 65000

[1] Institute of Vocational Education Northern Region 3, Bueng Phra Subdistrict, Phitsanulok Province 65000

[2] สาขาวิชาเทคโนโลยีแม่พิมพ์ วิทยาลัยเทคนิคพิษณุโลก สถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 3 จังหวัดพิษณุโลก 65000

[2] Department of Mold & Die Technology, Phitsanulok Technical College, Institute of Vocational Education

Northern Region 3, Phitsanulok 65000 Thailand.

*Corresponding Author, E-mail: somchai.kong@pltc.ac.th

2) ด้านตำแหน่งงานที่สถานประกอบการต้องการ 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มอาชีพเครื่องกลและยานยนต์, กลุ่มอาชีพพลังงาน ไฟฟ้า และอิเล็กทรอนิกส์, กลุ่มอาชีพการตลาด และกลุ่มอาชีพการโรงแรม บริบทโดยรวมเป็นไปตามกลุ่มอาชีพในแต่ละระดับการศึกษา ได้แก่ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และระดับเทคโนโลยีบัณฑิต (ทล.บ.) 3) ด้านหลักสูตร ควรมีการพัฒนาหลักสูตรในทุกๆ 3 ปี

คำสำคัญ: ทักษะ, คุณลักษณะที่พึงประสงค์, ตำแหน่งงาน

Abstract

The research titled "A Study of Workforce Demand in Enterprises Based on Competencies and Area Based" aims to: Analyze the workforce demand of enterprises in terms of skills and desirable attributes; Identify the job positions required by enterprises according to occupational groups; Propose recommendations and guidelines for workforce production and development that align with the needs of enterprises.

The research findings indicated that the workforce skills most highly demanded by employers were communication skills professional learning skills and critical thinking skills , respectively. Furthermore, the most sought-after desirable attributes by employers were honesty and integrit, punctuality , and discipline and perseverance . respectively.

Regarding the job positions demanded by enterprises and the recommendations for workforce production and development aligned with enterprise needs, the study identified four major occupational groups: Mechanical and Automotive, Energy electrical and Electronics, Marketing, and Hotel and Hospitality sectors. The overall context aligns with occupational demands across different educational levels, namely: Vocational Certificate (VET Level), Higher Vocational Certificate (High VET Level), and Bachelor of Technology (B. Tech).

Keywords: Skills, Desirable Attributes, Job Positions.

บทนำ

สภาวการณ์ที่เกิดขึ้นในโลกยุคปัจจุบันโลกศตวรรษที่ 21 เกิดการเปลี่ยนแปลง อย่างรวดเร็ว และส่งผลกระทบทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการเมืองของทุกประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความก้าวหน้าและพัฒนาการของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่มีการกระจายอย่างกว้างขวาง และไร้ขีดจำกัด ทำให้ทุกประเทศในประชาคมโลกให้ความสำคัญและเร่งการพัฒนาประเทศ เพื่อให้ก้าวทันกับสภาวการณ์ของโลกที่เปลี่ยนแปลงไปเพื่อให้สามารถแข่งขันกับประเทศต่าง ๆ ได้ ดังนั้นเพื่อเป็นการเตรียมพร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นโลกแห่งเทคโนโลยีและการสื่อสาร ทำให้ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกต้องมีการวางแผนและกำหนดแนวทางในการพัฒนาคน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญ อันดับแรกในการพัฒนาประเทศเพื่อเตรียมการรองรับกระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

การศึกษาถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคนและสังคม กล่าวคือ การศึกษาจะเป็นองค์ประกอบแรกที่มีความสำคัญต่อกระบวนการพัฒนาคนให้มีคุณลักษณะตามที่สังคมต้องการ เพื่อเป็นฐานในการพัฒนาประเทศที่สำคัญทำให้เกิดความก้าวหน้า ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม ทั้งนี้เพื่อให้การพัฒนาประเทศมีความมั่นคง ยั่งยืน และมีความสามารถในการแข่งขันกับนานาประเทศได้อย่างยั่งยืนในเวทีโลก [1]

การศึกษาเป็นพื้นฐานของมนุษย์ในการศึกษาค้นคว้าเพื่อนำความรู้มาพัฒนาตนเอง สังคม เศรษฐกิจ และเพื่อความทัดเทียมกับความเป็นสากลแห่งสังคมโลก การจัดการศึกษาแต่ละประเทศย่อมไม่เหมือนกัน อยู่ภายใต้ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมในแต่ละประเทศ แนวคิดและความเชื่อในการจัดการศึกษาคือปรัชญาของการศึกษา ซึ่งเป็นแนวทางที่จะนำไปสู่การศึกษาที่ถูกต้อง มีแบบแผนที่ชัดเจน และมีการปรับเปลี่ยนไปทุกยุคทุกสมัย เพื่อให้ประชากรเกิดการพัฒนาด้านความรู้และเพื่อนำความรู้มาพัฒนาประเทศ [2]

สถานการณ์ปัจจุบันมุ่งเน้นการพัฒนาสู่การเป็นเศรษฐกิจยุคใหม่ที่ใช้เทคโนโลยี และความรู้เป็นฐานในการพัฒนาประเทศเพื่อให้ทันกับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของโลกในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าเพื่อแข่งขันในเวทีโลกนั้น ภาคอุตสาหกรรมและภาคการให้บริการด้านต่าง ๆ นับเป็นภาคส่วนที่สำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจเพื่อสร้างรายได้ของประเทศ ปัจจัยสำคัญที่เป็นกลไกในการขับเคลื่อนภาคอุตสาหกรรมหรือภาคบริการนั้นนอกจากจะต้องมีเครื่องจักรและเทคโนโลยีที่ทันสมัยแล้วกำลังคนหรือแรงงานที่มีประสิทธิภาพเป็นองค์ประกอบที่สำคัญเช่นกัน ดังนั้น การ

พัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะสูง เพื่อยกระดับขีดความสามารถ และศักยภาพจำเป็นต้องวางแผนดำเนินการควบคู่ไปกับการพัฒนาอื่น ๆ ภาคการศึกษาจึงมีความสำคัญในการการเตรียมความพร้อม และผลิตทรัพยากรบุคคลให้มีศักยภาพมีสมรรถนะในสาขาอาชีพต่าง ๆ รองรับความต้องการของตลาดแรงงานและทิศทางการพัฒนาประเทศเนื่องจากทรัพยากรบุคคลที่มีศักยภาพเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างสังคมให้มีภูมิปัญญาการเรียนรู้ สร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์และนวัตกรรมต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ สถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 3 ได้ดำเนินการในการจัดการศึกษาด้านอาชีวศึกษาครอบคลุมพื้นที่ 4 จังหวัด คือ จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดสุโขทัย จังหวัดอุตรดิตถ์ และจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยได้ดำเนินการจัดการศึกษา ฝึกอบรม ในหลายรูปแบบ เช่น การจัดการศึกษาระบบปกติ ในระดับประกาศนียบัตร (ปวช.) ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ระดับปริญญาตรีเทคโนโลยีบัณฑิต (ทล.บ.) การจัดการศึกษาร่วมกับภาคเอกชนหรือสถานประกอบการในระบบทวิภาคี และการฝึกอบรมวิชาชีพระยะสั้น เพื่อตอบสนองความจำเป็นเร่งด่วนในการพัฒนาทักษะเฉพาะด้านให้กับกำลังแรงงานในพื้นที่

การจัดการศึกษาด้านอาชีวศึกษามีความจำเป็นเพื่อการผลิตกำลังคนให้ตรงกับความต้องการของสถานประกอบการ และตอบโจทย์ในการพัฒนากำลังคนเพื่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ จึงถือเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง สถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 3 ได้ตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องนี้จึงได้ดำเนินการจัดทำการศึกษาวิจัย เรื่องการศึกษาความต้องการกำลังคนของสถานประกอบการเชิงสมรรถนะและเชิงพื้นที่ขึ้น เพื่อตอบโจทย์การขับเคลื่อนกำลังคนตรงความต้องการของสถานประกอบการอย่างลงตัว

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ความต้องการกำลังคนของสถานประกอบการ ด้านทักษะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์
2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ตำแหน่งงานที่สถานประกอบการต้องการตามกลุ่มอาชีพ
3. เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะ แนวทางในการผลิตและพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาเรื่องความต้องการกำลังคนเชิงสมรรถนะของสถานประกอบการเชิงพื้นที่ โดยการวิเคราะห์เอกสารการใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) และการประชุมผู้เชี่ยวชาญ

1. ด้านเนื้อหา เนื้อหาในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

1.1 ความต้องการแรงงานในพื้นที่ 4 จังหวัด ประกอบด้วยจังหวัดพิษณุโลก สุโขทัย อุตรดิตถ์ และเพชรบูรณ์

1.2 การศึกษาความต้องการของสถานประกอบการเชิงสมรรถนะโดยมีเนื้อหาในการศึกษาด้านทักษะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่สถานประกอบการต้องการ

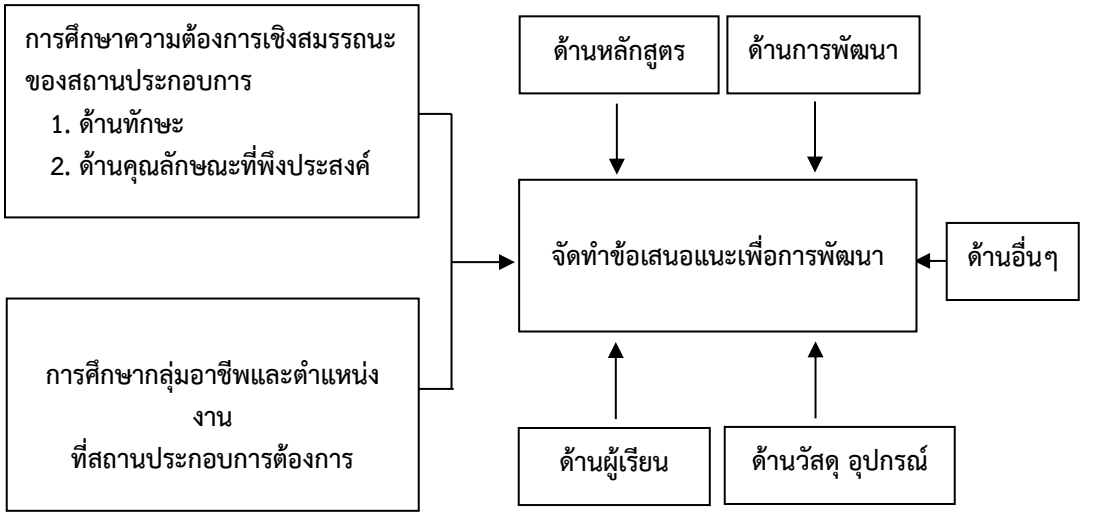
1.3 การศึกษากลุ่มอาชีพและสาขาวิชาที่สถานประกอบการ ต้องการ ในพื้นที่ 4 จังหวัดประกอบด้วย พิษณุโลก สุโขทัย อุตรดิตถ์ และเพชรบูรณ์ โดยกำหนดกลุ่มอาชีพที่ทำการศึกษา จำนวน 4 กลุ่มอาชีพ คือ 1) กลุ่มอาชีพเครื่องกลและยานยนต์ 2) กลุ่มอาชีพพลังงาน ไฟฟ้า และอิเล็กทรอนิกส์ 3) กลุ่มอาชีพการตลาด และ 4) กลุ่มอาชีพการโรงแรม

2. ด้านกลุ่มเป้าหมาย สถานประกอบการในพื้นที่ 4 จังหวัด ประกอบด้วยจังหวัดพิษณุโลก สุโขทัย อุตรดิตถ์ และเพชรบูรณ์

3. ด้านแหล่งข้อมูล ได้แก่ สถานประกอบการ หอการค้าจังหวัด สภาอุตสาหกรรมจังหวัด ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ ครู อาจารย์ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถาบันการอาชีวศึกษา

กรอบแนวคิดการวิจัย

สำหรับกรอบแนวคิดการวิจัยในครั้งนี้ ได้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ การศึกษาความต้องการกำลังคนเชิงสมรรถนะของสถานประกอบการ แบ่งเป็น 2 ด้าน ได้แก่ ด้านทักษะ และด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ จากนั้นจึงศึกษาวิเคราะห์ตำแหน่งงานที่สถานประกอบการต้องการตามกลุ่มอาชีพ ข้อเสนอแนะ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านสมรรถนะ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านหลักสูตร ด้านความร่วมมือ และด้านอื่น ๆ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความต้องการกำลังคน (Workforce Demand) เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ แนวคิดนี้มุ่งเน้นการวิเคราะห์ความต้องการทักษะและคุณลักษณะของแรงงานที่สอดคล้องกับลักษณะการทำงานจริงในสถานประกอบการ การตอบสนองต่อความต้องการนี้อย่างเหมาะสมจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันของสถานประกอบการ นอกจากนี้ ความต้องการกำลังคนยังขึ้นอยู่กับปัจจัยเชิงสมรรถนะ (Competency-Based Demand) ที่เน้นคุณสมบัติและทักษะที่จำเป็นในตำแหน่งงาน และปัจจัยเชิงพื้นที่ (Geographical Demand) ที่พิจารณาภูมิภาคหรือพื้นที่ซึ่งมีบริบทและความต้องการแรงงานที่แตกต่างกันตามลักษณะเศรษฐกิจท้องถิ่น

การพัฒนาเชิงพื้นที่ (Area-based Approach) คือ การสร้างกระบวนการเรียนรู้และสร้าง ความเข้าใจในสาเหตุของปัญหาและหาแนวทางแก้ไขปัญหาแบบบูรณาการร่วมกันกับทุกภาคส่วน เน้นการพัฒนาที่มาจากความต้องการของผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่ มีเป้าหมายและทิศทางการพัฒนา เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของประเทศ โดยเน้นการเปลี่ยนแปลงจากฐานรากสู่การขยาย การเปลี่ยนแปลงในเชิงโครงสร้างที่ใหญ่ขึ้น การเปลี่ยนมุมมองการพัฒนามาให้ความสำคัญกับ การพัฒนาเชิงพื้นที่ ถือเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของกระบวนการผลักดันการพัฒนาประเทศ โดยการพัฒนา หรือส่งเสริมให้ระดับพื้นที่มีความเข้มแข็ง พึ่งพา

ตนเองได้และสามารถปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ของสถานการณ์ในปัจจุบัน อีกทั้งยังเป็นการกระจายความเจริญและความมั่งคั่งไปสู่ภูมิภาคและจังหวัด ให้กำลังแรงงานที่มีทักษะสูงสามารถทำงานได้ในทุกภาคส่วน ซึ่งสอดคล้องกับบริบทของโลกในด้านความต้องการกำลังคนสมรรถนะสูงหรือแรงงานที่มีทักษะสูงเข้ามาทำงานในพื้นที่ ภาคส่วนต่าง ๆ ให้สามารถพัฒนาและสร้างเศรษฐกิจให้เติบโตไปได้อย่างยั่งยืน [3]

สมรรถนะ (Competency) ทฤษฎีสมรรถนะเป็นกรอบแนวคิดที่ถูกนำมาใช้ในการศึกษาความต้องการกำลังคนโดยเฉพาะในเชิงทักษะและคุณลักษณะการทำงาน ทฤษฎีนี้ให้ความสำคัญกับความสามารถที่แท้จริงของบุคคลในการปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมาย โดยแบ่งสมรรถนะออกเป็นหลายมิติ เช่น สมรรถนะด้านทักษะความรู้ สมรรถนะด้านพฤติกรรม และสมรรถนะด้านบุคลิกภาพ การศึกษาความต้องการกำลังคนเชิงสมรรถนะจึงมักมุ่งเน้นการระบุทักษะสำคัญและคุณลักษณะที่จำเป็นซึ่งสอดคล้องกับลักษณะงานที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในยุคเทคโนโลยีและการบริหารจัดการสมัยใหม่

เชิงพื้นที่ (Spatial Theory) ทฤษฎีเชิงพื้นที่ให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์บริบทของพื้นที่ที่มีผลต่อความต้องการกำลังคนในแต่ละภูมิภาค พื้นที่แต่ละแห่งมีลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน จึงส่งผลต่อรูปแบบและประเภทของงานที่มีความต้องการสูง การศึกษาความต้องการกำลังคนเชิงพื้นที่จึงต้องพิจารณาปัจจัยเฉพาะของแต่ละพื้นที่ เช่น ภูมิศาสตร์ โครงสร้างเศรษฐกิจ การกระจายตัวของอุตสาหกรรม และระดับการพัฒนาท้องถิ่น เพื่อให้การวางแผนและการพัฒนากำลังคนสอดคล้องกับบริบทและความต้องการเฉพาะของแต่ละพื้นที่อย่างแท้จริง

งานวิจัยหลายชิ้นในประเทศและต่างประเทศได้ศึกษาความต้องการกำลังคนของสถานประกอบการจากมุมมองทั้งเชิงสมรรถนะและเชิงพื้นที่ เช่น เอกศิษฎ์ เจริญธันยบูรณ์และไพบูลย์ อาชารุ่งโรจน์ [4] ได้ทำการศึกษาบุคลิกภาพ ทักษะ และภาวะผู้นำของหัวหน้าทีมที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานบริษัทเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่าพนักงานที่มีเพศ และสถานภาพสมรส แตกต่างกัน ส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำงานไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05ส่วนพนักงานที่มีอายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ประสบการณ์ในการทำงาน และรายได้แตกต่างกันส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ธีรวัฒน์ อิ่มประคองศิลป์ [5] ได้ทำการศึกษาความต้องการคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกงานแผนกอาหารและเครื่องดื่มของโรงแรม ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ใน

การวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสถิติ F-test ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกงาน คุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์และคุณธรรมจริยธรรมมีความสำคัญมากที่สุด รองลงมาด้านความรู้ทางวิชาชีพและความสามารถในการปฏิบัติงานแผนกอาหารและเครื่องดื่ม และด้านความรู้ทางวิชาพื้นฐาน การเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกงานพบว่าด้านความรู้ทางวิชาพื้นฐาน พบว่าโดยรวมแตกต่างกัน ส่วนด้านความรู้ทางวิชาชีพและความสามารถในการปฏิบัติงานแผนกอาหารและเครื่องดื่ม และด้านมนุษยสัมพันธ์และคุณธรรมจริยธรรม พบว่าโดยรวมไม่แตกต่างกัน

วิกานดา เกษตรเอี่ยม [6] ได้ทำการศึกษาคุณลักษณะของแรงงานที่พึงประสงค์สำหรับผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ จังหวัดอุบลราชธานี โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า ผู้ประกอบการมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของแรงงานที่พึงประสงค์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า คุณลักษณะที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยเรียงจากมากไปน้อย ได้แก่เคารพกฎระเบียบ ปฏิบัติงานด้วยงานซื่อสัตย์ รักษาความลับในงานที่ปฏิบัติ มีความรับผิดชอบและ มีทัศคติที่ดี นอกจากนี้สถานประกอบการที่มีขนาดแตกต่างมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการที่แตกต่างกันในด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และเทคโนโลยีและด้านคุณธรรมจริยธรรม

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเน้นย้ำความสำคัญของการผสมผสานระหว่างการวิเคราะห์ทักษะและคุณลักษณะของแรงงานที่จำเป็นกับการพิจารณาบริบทของพื้นที่อย่างรอบด้าน เพื่อให้การพัฒนากำลังคนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริงของสถานประกอบการและสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม นอกจากนี้การใช้ข้อมูลเชิงลึกจากงานวิจัยและการประยุกต์ใช้ทฤษฎีสมรรถนะและทฤษฎีเชิงพื้นที่ยังช่วยให้ผู้วางนโยบายและผู้บริหารสถานประกอบการสามารถออกแบบแนวทางการผลิตและพัฒนากำลังคนที่ตรงจุดและยั่งยืนได้มากขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่องการศึกษาความต้องการกำลังคนของสถานประกอบการเชิงสมรรถนะและเชิงพื้นที่นี้ โดยมี 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์กำลังคนเชิงสมรรถนะ

1. การศึกษาด้านความต้องการแรงงานเพื่อการปฏิบัติงานในสถานประกอบการในพื้นที่ 4 จังหวัด ประกอบด้วย พิษณุโลก สุโขทัย อุตรดิตถ์ และจังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาพัฒนากำลังคนในพื้นที่

2. การสำรวจความต้องการ การพัฒนากำลังคนของสถานประกอบการเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ โดยสมรรถนะที่จะศึกษาในครั้งนี้มุ่งเน้นไปที่ด้านทักษะ และด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนี้

2.1 ด้านทักษะ ได้แก่ ทักษะด้านวิชาชีพ ทักษะด้านอารมณ์ไหวพริบและการแก้ปัญหา ทักษะในการทำงานเป็นทีม ทักษะด้านความคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะการเรียนรู้อาชีพ ทักษะด้านความยืดหยุ่นและการปรับตัว ทักษะการสื่อสาร ทักษะด้านคอมพิวเตอร์และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร ทักษะด้านด้านการบริหารจัดการ ทักษะการใช้ภาษาต่างประเทศ และทักษะด้านคณิตศาสตร์และการคำนวณ

2.2 ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ความตรงต่อเวลา ความซื่อสัตย์สุจริต การเคารพกฎระเบียบขององค์กร ความมีวินัย อดทน ความขยันหมั่นเพียร การมีมนุษย์สัมพันธ์ การมีจิตสาธารณะ

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาตำแหน่งงานที่สถานประกอบการต้องการตามกลุ่มอาชีพ

1. ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการแรงงานในกลุ่มอาชีพต่าง ๆ จากเอกสารข้อมูล

2. ศึกษาวิเคราะห์ตำแหน่งงานที่สถานประกอบการต้องการตามกลุ่มอาชีพในการพัฒนากำลังคนเพื่อรองรับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจเชิงพื้นที่

3. สนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับกลุ่มอาชีพและสาขาวิชาที่สถานประกอบการต้องการในการพัฒนากำลังคนเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ครู อาจารย์ หัวหน้าหลักสูตร ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถาบันการอาชีวศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชา และสถานประกอบการ

ขั้นตอนที่ 3 การดำเนินการจัดทำข้อเสนอแนะ แนวทางในการผลิตและพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ โดยการจัดประชุมสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญเพื่อจัดทำข้อเสนอแนะและแนวทางในการพัฒนากำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 12 คน โดยคัดเลือกจาก 6 กลุ่ม กลุ่มละ 2 คน ประกอบด้วย กรรมการสภาสถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 3 ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษา สถานประกอบการ หอการค้าจังหวัด และสภาอุตสาหกรรมจังหวัด

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาวิเคราะห์ความต้องการกำลังคนของสถานประกอบการ ด้านทักษะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์

ผลการสำรวจความต้องการ การพัฒนากำลังคนของสถานประกอบการเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ ซึ่งสมรรถนะที่ศึกษาในครั้งนี้มุ่งเน้นไปที่ด้านทักษะ และด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยการใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล 5 กลุ่ม ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ, สถานประกอบการ, สภาอุตสาหกรรม, หัวหน้าแผนกวิชา และหัวหน้างานทวิภาคี มีผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยของความต้องการพัฒนากำลังคนด้านของสถานประกอบการ ทักษะด้านของสถานประกอบการ

หัวข้อตัวชี้วัด	กลุ่มผู้ให้ข้อมูล					ค่าเฉลี่ยรวมกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทุกประเภท
	ผู้ทรงคุณวุฒิ	สถานประกอบการ	สภาอุตสาหกรรม	หัวหน้าแผนกวิชา	หัวหน้างานทวิภาคี	
1. ทักษะด้านวิชาชีพ	5.00	4.33	4.00	4.22	4.50	4.41
2. ทักษะด้านอารมณ์ไหวพริบและการแก้ปัญหา	4.67	4.44	4.00	4.11	4.00	4.24
3. ทักษะในการทำงานเป็นทีม	4.67	4.67	4.00	4.33	4.00	4.33
4. ทักษะด้านความคิดอย่างมีวิจารณญาณ	5.00	4.56	4.00	4.11	4.50	4.43
5. ทักษะการเรียนรู้อาชีพ	4.67	4.50	4.00	4.11	5.00	4.46
6. ทักษะด้านความยืดหยุ่นและการปรับตัว	4.33	4.39	4.00	4.22	4.50	4.29
7. ทักษะการสื่อสาร	5.00	4.50	3.67	4.22	5.00	4.48
8. ทักษะด้านคอมพิวเตอร์และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร	4.33	4.06	3.67	4.11	4.00	4.03
9. ทักษะด้านการบริหารจัดการ	4.33	3.89	4.00	3.89	4.00	4.02

หัวข้อตัวชี้วัด	กลุ่มผู้ให้ข้อมูล					ค่าเฉลี่ยรวมกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทุกประเภท
	ผู้ทรงคุณวุฒิ	สถานประกอบการ	สภาอุตสาหกรรม	หัวหน้าแผนกวิชา	หัวหน้างานทวิภาคี	
10. ทักษะการใช้ภาษาต่างประเทศ	4.00	3.22	2.33	3.44	3.50	3.30
11. ทักษะด้านคณิตศาสตร์และการคำนวณ	4.33	3.67	3.33	3.56	3.50	3.68

จากตารางที่ 1 พบว่า ด้านทักษะที่สถานประกอบการต้องการจากทักษะ จำนวน 11 ด้าน ห้าลำดับทักษะแรกที่สถานประกอบการต้องการ ได้แก่ ทักษะการสื่อสารมีความต้องการมากที่สุดเป็นอันดับแรก ($\bar{X}$=4.48) อันดับรองลงมาคือทักษะการเรียนรู้อาชีพ ($\bar{X}$=4.46) อันดับที่สามคือทักษะด้านความคิดอย่างมีวิจารณญาณ ($\bar{X}$=4.43) อันดับที่สี่คือทักษะด้านวิชาชีพ ($\bar{X}$=4.41) อันดับที่ห้าคือทักษะในการทำงานเป็นทีม ($\bar{X}$=4.33) ส่วนทักษะการใช้ภาษาต่างประเทศ เป็นทักษะที่มีผลค่าเฉลี่ยที่สถานประกอบการต้องการต่ำสุด ($\bar{X}$=3.30)

ความคิดเห็นเพิ่มเติมสำหรับทักษะที่สถานประกอบการมีต้องการ ได้แก่ ปฏิสัมพันธ์, ใช้ใจทำงาน, ทักษะวิชาชีพเฉพาะ, ความกระตือรือร้น ความตั้งใจและความรับผิดชอบต่อหน้าที่ การมีมารยาท มีสัมมาคาราวะและการวางตน, วินัยในการเข้างานตรงตามเวลา และความมีวินัย อดทน

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยของความต้องการพัฒนากำลังคนของสถานประกอบ ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่สถานประกอบการต้องการ

หัวข้อตัวชี้วัด	กลุ่มผู้ให้ข้อมูล					ค่าเฉลี่ยรวมกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทุกประเภท
	ผู้ทรงคุณวุฒิ	สถานประกอบการ	สภาอุตสาหกรรม	หัวหน้าแผนกวิชา	หัวหน้างานทวิภาคี	
1. ความรับผิดชอบต่อหน้าที่	5.00	4.50	5.00	4.22	5.00	4.47

หัวข้อตัวชี้วัด	กลุ่มผู้ให้ข้อมูล					ค่าเฉลี่ยรวมกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทุกประเภท
	ผู้ทรงคุณวุฒิ	สถานประกอบการ	สภาอุตสาหกรรม	หัวหน้าแผนกวิชา	หัวหน้างานทวิภาคี	
2. ความตรงต่อเวลา	4.67	4.39	4.67	4.33	5.00	4.61
3. ความซื่อสัตย์สุจริต	5.00	4.89	4.67	4.44	4.50	4.70
4. การเคารพกฎระเบียบและข้อบังคับขององค์กร	4.67	4.28	4.00	4.33	5.00	4.46
5. ความมีวินัย อดทน	5.00	4.28	4.33	4.33	5.00	4.59
6. ความขยันหมั่นเพียร	4.67	4.33	4.00	4.22	5.00	4.44
7. การมีมนุษย์สมพันธ์	4.33	4.06	3.67	4.22	5.00	4.26
8. การมีจิตสาธารณะ	4.67	4.06	3.00	4.33	5.00	4.21

จากตารางที่ 2 พบว่า ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่สถานประกอบการต้องการจำนวน 8 ด้าน ห้าลำดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์แรกที่สถานประกอบการต้องการ ได้แก่ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริตมีความต้องการมากที่สุดเป็นอันดับแรก ($\bar{X}$=4.70) อันดับรองลงมาคือความตรงต่อเวลา ($\bar{X}$=4.61) อันดับที่สามคือความมีวินัย อดทน ($\bar{X}$=4.59) อันดับที่สี่คือความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ($\bar{X}$=4.47) อันดับที่ห้าคือการเคารพกฎระเบียบและข้อบังคับขององค์กร ($\bar{X}$=4.46) ส่วนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการมีจิตสาธารณะ เป็นทักษะที่มีผลค่าเฉลี่ยที่สถานประกอบการต้องการต่ำสุด ($\bar{X}$=4.21)

ความคิดเห็นเพิ่มเติมสำหรับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่สถานประกอบการมีต้องการได้แก่ ความมีระเบียบวินัย และการมีอารมณ์ดีเพิ่มเติมนอกเหนือจากนั้นอีกด้วย

2. ผลการศึกษาวิเคราะห์ตำแหน่งงานที่สถานประกอบการต้องการ ตามกลุ่มอาชีพ

คณะทำงานการวิจัยครั้งนี้ ได้เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในแต่ละกลุ่มอาชีพ ทั้งสิ้น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มอาชีพเครื่องกลและยานยนต์ กลุ่มอาชีพพลังงานไฟฟ้า และอิเล็กทรอนิกส์ กลุ่มอาชีพการตลาด และกลุ่มอาชีพการโรงแรม โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญแต่ละกลุ่มอาชีพประกอบไปด้วยตัวแทน กลุ่มอาชีพละ 8 คน รวมจำนวน 32 คน ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความต้องการตำแหน่งงานและการพัฒนากำลังคน โดย

จำแนกตามกลุ่มอาชีพและระดับการศึกษา ได้แก่ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และระดับเทคโนโลยีบัณฑิต (ทล.บ.) มีผลดังนี้

2.1 กลุ่มอาชีพเครื่องกลและยานยนต์

2.1.1 ตำแหน่งงานหลักที่สถานประกอบการต้องการ สำหรับผู้ที่จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ได้แก่ ช่างซ่อมบริการตามอู่ทั่วไป ช่างประจำศูนย์บริการซ่อมรถยนต์ ช่างซ่อมช่วงล่างตั้งศูนย์ถ่วงล้อ ช่างซ่อมเครื่องยนต์ พนักงานขายชิ้นส่วนอะไหล่รถยนต์ พนักงานขายรถมือสอง พนักงานล้างรถ ช่างซ่อมแอร์รถยนต์ พนักงานขายรถยนต์ตามบริษัทรถยนต์ พนักงานขายอะไหล่มือสอง รับราชการตำแหน่งนายช่างต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับช่างยนต์ เช่น นายช่างขนส่ง, นายช่างชลประทาน, นายช่างสาธารณสุข เป็นต้น

2.1.2 ตำแหน่งงานหลักที่สถานประกอบการต้องการ สำหรับผู้ที่จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ได้แก่ หัวหน้าช่างประจำศูนย์บริการซ่อมรถยนต์ หัวหน้าช่างประจำศูนย์บริการซ่อมรถยนต์ หัวหน้าช่างอู่ซ่อมเครื่องยนต์ หัวหน้าพนักงานขายชิ้นส่วนอะไหล่รถยนต์ หัวหน้าพนักงานกิจการขายรถมือสอง หัวหน้ากิจการคาร์แคร์ หัวหน้าช่างซ่อมแอร์รถยนต์ หัวหน้าพนักงานขายรถยนต์ตามบริษัทรถยนต์ พนักงานออกแบบงานเครื่องกลโรงงาน หัวหน้าพนักงานกิจการขายอะไหล่มือสอง และรับราชการตำแหน่งนายช่างต่าง ๆ

2.1.3 ตำแหน่งงานหลักที่สถานประกอบการต้องการ สำหรับผู้ที่จบการศึกษาระดับเทคโนโลยีบัณฑิต (ทล.บ.) ได้แก่ ผู้จัดการประจำศูนย์บริการซ่อมรถยนต์ หัวหน้าพนักงานกิจการซ่อมช่วงล่าง หัวหน้าพนังงานกิจการอู่ซ่อมเครื่องยนต์ หัวหน้าพนักงานกิจการซ่อมยานยนต์ไฟฟ้า หัวหน้าตรวจสอบงานออกแบบเครื่องกลโรงงาน หัวหน้าพนักงานกิจการขายชิ้นส่วนอะไหล่รถยนต์ หัวหน้าพนักงานกิจการขายรถมือสอง หัวหน้าพนักงานกิจการคาร์แคร์ หัวหน้าพนักงานกิจการซ่อมแอร์รถยนต์ ผู้จัดการฝ่ายขายตามบริษัทรถยนต์ หัวหน้าพนักงานกิจการพนักงานขายอะไหล่มือสอง หัวหน้าพนักงานกิจการนำเข้าอะไหล่ยานยนต์ไฟฟ้า รับราชการตำแหน่งนายช่างต่างๆ และรับราชการครูสอนสาขางานวิชาช่างยนต์

2.2 กลุ่มอาชีพพลังงาน ไฟฟ้า และอิเล็กทรอนิกส์

2.2.1 ตำแหน่งงานหลักที่สถานประกอบการต้องการ สำหรับผู้ที่จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ได้แก่ ผู้ช่วยช่างไฟฟ้า ช่างเทคนิคไฟฟ้า

2.2.2 ตำแหน่งงานหลักที่สถานประกอบการต้องการ สำหรับผู้ที่จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ได้แก่ นายช่างเทคนิคไฟฟ้า นายช่างควบคุมงาน นายช่างเขียนแบบไฟฟ้า

2.2.3 ตำแหน่งงานหลักที่สถานประกอบการต้องการ สำหรับผู้ที่จบการศึกษาระดับเทคโนโลยีบัณฑิต (ทล.บ.) ได้แก่ ช่างเทคนิคด้านวิศวกรรมไฟฟ้า ช่างติดตั้งและซ่อมสายส่ง ช่างเทคนิคซ่อมบำรุงระบบไฟฟ้า ช่างเขียนแบบงานไฟฟ้าและสื่อสาร

2.3 กลุ่มอาชีพการตลาด

2.3.1 ตำแหน่งงานหลักที่สถานประกอบการต้องการ สำหรับผู้ที่จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ได้แก่ พนักงานฝ่ายการตลาด พนักงานธุรการฝ่ายการตลาด พนักงานฝ่ายส่งเสริมการขาย พนักงานฝ่ายโฆษณาประชาสัมพันธ์ ฝ่ายธุรการ ฝ่ายบุคคล เจ้าหน้าที่ฝ่ายลูกค้าสัมพันธ์ ประกอบอาชีพอิสระในด้านบริหารธุรกิจและประกอบธุรกิจส่วนตัว

2.3.2 ตำแหน่งงานหลักที่สถานประกอบการต้องการ สำหรับผู้ที่จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ได้แก่ เจ้าหน้าที่ฝึกอบรมการตลาด ฝ่ายโฆษณา ประชาสัมพันธ์ นักวิเคราะห์และวางแผนการตลาด เจ้าหน้าที่บริหารงานด้านการตลาด เจ้าหน้าที่ฝ่ายวิจัยการตลาด ประกอบอาชีพอิสระในด้านบริหารธุรกิจ ประกอบธุรกิจส่วนตัว และนักเขียนคำโฆษณา

2.3.3 ตำแหน่งงานหลักที่สถานประกอบการต้องการ สำหรับผู้ที่จบการศึกษาระดับเทคโนโลยีบัณฑิต (ทล.บ.) ได้แก่ ผู้จัดการฝ่ายโฆษณา ผู้จัดการแบรนด์ ผู้จัดการฝ่ายการตลาด ผู้จัดการฝ่ายการตลาดดิจิทัล อาจารย์ผู้สอนสาขาการตลาดในสถาบันการศึกษา นักวางแผนงานกิจกรรมทางการตลาด ผู้ระดมทุน ผู้จัดการฝ่ายประชาสัมพันธ์ ผู้จัดการทางการสื่อสารเนื้อหาโซเชียลมีเดีย ประกอบอาชีพอิสระ ประกอบธุรกิจส่วนตัว และนักวิเคราะห์แผนกลยุทธ์ทางการตลาด

2.4 กลุ่มอาชีพการโรงแรม

2.4.1 ตำแหน่งงานหลักที่สถานประกอบการต้องการ สำหรับผู้ที่จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ได้แก่ พนักงานเสิร์ฟอาหารและเครื่องดื่ม ผู้ช่วยพนักงานผสมเครื่องดื่ม ผู้ช่วยพนักงานต้อนรับส่วนหน้าโรงแรม พนักงานถือกระเป๋า พนักงานเปิด ปิด ประตูโรงแรม พนักงานรับส่งลูกค้า พนักงานทำความสะอาดห้องพัก พนักงานจัดดอกไม้ พนักงานประกอบอาหาร พนักงานจัดเลี้ยงงานโรงแรม ผู้ช่วยพนักงานรับโทรศัพท์

2.4.2 ตำแหน่งงานหลักที่สถานประกอบการต้องการ สำหรับผู้ที่จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ได้แก่ พนักงานเสิร์ฟอาหารและเครื่องดื่ม พนักงานผสมเครื่องดื่ม พนักงานต้อนรับส่วนหน้าโรงแรม พนักงานถือกระเป๋า พนักงานเปิด ปิด ประตูโรงแรม พนักงานรับส่งลูกค้า พนักงานทำความสะอาดห้องพัก พนักงานจัดดอกไม้ พนักงานประกอบอาหาร พนักงานจัดเลี้ยงงานโรงแรม และพนักงานรับโทรศัพท์

2.4.3 ตำแหน่งงานหลักที่สถานประกอบการต้องการ สำหรับผู้ที่จบการศึกษาระดับเทคโนโลยีบัณฑิต (ทล.บ.) ได้แก่ ผู้จัดการโรงแรม พนักงานต้อนรับส่วนหน้าโรงแรม พนักงานฝ่ายประชาสัมพันธ์/ฝ่ายธุรการ พนักงานจัดเลี้ยง พนักงานประกอบอาหาร พนักงานผสมเครื่องดื่ม พนักงานบริการบนเรือสำราญ พนักงานประสานงานและดูแลลูกค้า และพนักงานดูแลส่วนตัวลูกค้า

3. ผลการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญตามกลุ่มอาชีพ เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะ แนวทางในการผลิตและพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ

คณะทำงานการวิจัยครั้งนี้ ได้เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในแต่ละกลุ่มอาชีพ 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มอาชีพเครื่องกลและยานยนต์ กลุ่มอาชีพพลังงาน ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ กลุ่มอาชีพการตลาด และกลุ่มอาชีพการโรงแรม ได้ข้อเสนอแนะพัฒนาการเรียนการสอนหลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือปฏิบัติการ (ทล.บ.) ในกลุ่มอาชีพที่มีลักษณะคล้ายกันได้แก่

3.1 สภาพปัจจุบัน 4 กลุ่มอาชีพ ได้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และระดับปริญญาตรีสายเทคโนโลยี หรือปฏิบัติการ โดยมีครูประจำการปฏิบัติการสอน มีการจัดการเรียนการสอนทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ และการฝึกประสบการณ์ในสถานประกอบการ เพื่อพัฒนาผู้เรียนทั้ง 3 ระดับ ให้มีสมรรถนะ ทักษะที่เหมาะสม ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานและสถานประกอบการ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รวมถึงมีคุณธรรม จริยธรรม และเจตคติที่ดี มีความมั่นใจ และภูมิใจในวิชาชีพ

3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนา

1.) ด้านหลักสูตร ควรมีการพัฒนาหลักสูตรที่ทันสมัยตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานและสถานประกอบการ โดยคำนึงถึงทักษะวิชาชีพการพัฒนา

หลักสูตรทั้ง 3 ระดับ ควรมีการพัฒนาใน ทุก ๆ 3 ปี เพื่อให้ทันต่อความต้องการของการเปลี่ยนแปลงตลาดแรงงานปัจจุบัน

2.) ด้านการพัฒนาครู ครูผู้สอนต้องได้รับการพัฒนาทักษะวิชาชีพโดยการเข้าร่วมอบรมพัฒนาตนเองกับบริษัทฯ ตามกลุ่มอาชีพอย่างต่อเนื่อง เพื่อได้ประสบการณ์ตรงและได้รับเทคโนโลยีที่ทันสมัยและนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้มาใช้ในการเรียนการสอนสถานศึกษาควรสนับสนุนครูผู้สอนได้เข้าฝึกประสบการณ์เข้าไปฝึกงานในสถานประกอบการที่ทันสมัยในช่วงปิดภาคเรียนเพื่อนำประสบการณ์ตรงมาใช้ในการเรียนการสอนตามความต้องการของตลาดแรงงานและสถานประกอบการ

3.) ด้านผู้เรียน จัดการเรียนการสอน และกิจกรรมพัฒนาศักยภาพให้กับผู้เรียนหรือสำรวจความต้องการของผู้เรียนในทักษะที่ผู้เรียนสนใจ คอยสนับสนุนผู้เรียนให้มีความสามารถในวิชาชีพ มีใจรักในวิชาชีพ สร้างความเข้าใจในความก้าวหน้าในวิชาชีพ

4.) ด้านวัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ทางการศึกษา ควรมีครุภัณฑ์ที่ทันสมัยโดยเฉพาะอย่างยิ่งครุภัณฑ์สมัยใหม่ซึ่งปัจจุบันยังไม่มีการสนับสนุนครุภัณฑ์ ซึ่งการขอการสนับสนุนดังกล่าวเพื่อการกระตุ้นและสร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนมีความสนใจเพิ่มมากขึ้น

5.) ด้านอื่นๆ ในการจัดการเรียนการสอนแต่ละกลุ่มอาชีพ ควรมีกิจกรรมศึกษาดูงานในสถานประกอบชั้นนำอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเป็นการพัฒนาทักษะวิชาชีพให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง และควรได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานต่าง ๆ อย่างเหมาะสมและเพียงพอ

การอภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลของการวิจัยความต้องการกำลังคนของสถานประกอบการเชิงสมรรถนะและเชิงพื้นที่นี้ ได้ศึกษาความต้องการกำลังคนของสถานประกอบการ ด้านทักษะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ จากนั้นศึกษาวิเคราะห์ตำแหน่งงานที่สถานประกอบการต้องการตามกลุ่มอาชีพ และได้จัดทำข้อเสนอแนะ แนวทางในการผลิตและพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ สามารถสรุปอภิปรายผลได้ดังนี้

ทักษะของกำลังคนที่สถานประกอบการต้องการสูงสุด ได้แก่ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการเรียนรู้อาชีพ ทักษะด้านความคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะด้านวิชาชีพ และทักษะในการทำงานเป็นทีมตามลำดับ ส่วนด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่สถาน

ประกอบการต้องการสูงสุด ได้แก่ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ความตรงต่อเวลา ความมีวินัย อดทน ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และการเคารพกฎระเบียบและข้อบังคับขององค์กรตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิกานดา เกษตรเอี่ยม [6] ผู้ประกอบการมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของแรงงานที่พึงประสงค์เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า คุณลักษณะที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยเรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ เคารพกฎระเบียบปฏิบัติงานด้วยงานซื่อสัตย์ รักษาความลับในงานที่ปฏิบัติ มีความรับผิดชอบ และ มีทัศคติที่ดี ส่วนด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ได้แก่ ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และเทคโนโลยี และด้านคุณธรรมจริยธรรม

นอกจากนี้ยังมีความสอดคล้องกับ ธีรวัฒน์ อิ่มประคองศิลป์ [5] ที่พบว่าความคิดเห็นที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกงาน คุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์และคุณธรรมจริยธรรมมีความสำคัญมากที่สุด รองลงมาด้านความรู้ทางวิชาชีพและความสามารถในการปฏิบัติงาน

สำหรับตำแหน่งงานที่สถานประกอบการต้องการ ตามกลุ่มอาชีพ จำนวน 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มอาชีพเครื่องกลและยานยนต์ กลุ่มอาชีพพลังงาน ไฟฟ้า และอิเล็กทรอนิกส์ กลุ่มอาชีพการตลาด และกลุ่มอาชีพการโรงแรม บริบทโดยรวมเป็นไปตามตามกลุ่มอาชีพและระดับการศึกษา ได้แก่ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และระดับเทคโนโลยีบัณฑิต (ทล.บ.)

สำหรับการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญตามกลุ่มอาชีพ ได้ข้อเสนอแนะ แนวทางในการผลิตและพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ จากกลุ่มอาชีพ 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มอาชีพเครื่องกลและยานยนต์, กลุ่มอาชีพพลังงาน ไฟฟ้า และอิเล็กทรอนิกส์, กลุ่มอาชีพการตลาด และกลุ่มอาชีพการโรงแรม ได้ข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาการเรียนการสอนหลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือปฏิบัติการ (ทล.บ.) อย่างครบถ้วน

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

การวิจัยเรื่องการศึกษาความต้องการกำลังคนของสถานประกอบการเชิงสมรรถนะและเชิงพื้นที่เมื่อมองโดยรวมจะเห็นได้ว่า ยังมีการจำกัดในกลุ่มจังหวัดและสาขาอาชีพที่จำกัด หากมีการทำวิจัยครั้งต่อไปอาจประยุกต์ใช้แนวทางนี้เพื่อเพิ่มขอบเขตการวิจัยที่กว้างและครอบคลุมในส่วนอื่น ๆ ได้

เอกสารอ้างอิง

[1] สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. สมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีสากล ปี 2560 (IMD 2017), 2560.

[2] ธีรศักดิ์ อุปไมยอธิชัย. พื้นฐานการจัดการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2560.

[3] สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. การศึกษาวิเคราะห์แนวทางการพัฒนากำลังคนสมรรถนะสูงที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาเชิงพื้นที่ (Area-based) กรุงเทพฯ สกศ, 2565.

[4] เอกศิษฎ์ เจริญธันยบูรณ์ และไพบูลย์ อาชารุ่งโรจน์. (2560). บุคลิกภาพ ทักษะและภาวะผู้นำของหัวหน้าทีมที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานบริษัทเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสาร Veridian E Journal ฯ สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 10(1), 1604-1619.

[5] ธีรวัฒน์ อิ่มประคองศิลป์. (2555). การศึกษาความต้องการคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกงานแผนกอาหารและเครื่องดื่มของโรงแรม ในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารสุทธิปริทัศน์, 26(79), 27-42.

[6] วิกานดา เกษตรเอี่ยม. (2559). คุณลักษณะของแรงงานที่พึงประสงค์สำหรับผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ จังหวัดอุบลราชธานี. วารสารสุทธิปริทัศน์, 30(96), 71-81.